

EVROPSKÁ
KOMISE

VYSOKÁ PŘEDSTAVITELKA
EVROPSKÉ UNIE
PRO ZAHRANIČNÍ VĚCI A
BEZPEČNOSTNÍ
POLITIKU

V Bruselu dne 5.3.2014
JOIN(2014) 8 final

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

**Zodpovědné získávání nerostných surovin pocházejících z oblastí postížených
konfliktem a vysoce rizikových oblastí**

Úsilí o vytvoření integrovaného přístupu EU

Úvod

Mezinárodní obchod s nerostnými surovinami pocházejícími z nestabilních světových oblastí může přispívat k eskalaci nebo pokračování násilného konfliktu. Ačkoliv je málokdy prvotní příčinou konfliktu, poskytuje takový obchod významné prostředky, které napomáhají ozbrojeným hnutím udržovat jejich bojeschopnost, což má vážný dopad na miliony lidí, kteří byli vtaženi do násilného konfliktu.

Tento problém je nejnaléhavější v Africe, zejména v oblasti Velkých jezer. Heidelberský institut¹ uvádí ve své zprávě, že souvislost přírodních zdrojů s konflikty lze vysledovat u přibližně 20 % z takřka 400 konfliktů, které zaregistroval: konflikty týkající se přírodních zdrojů se v současnosti často odehrávají v Africe (27 případů) a v Americe (21 případů), méně často pak v Asii a Oceánii (11 případů), na Blízkém východě a v zemích Maghrebu (7 případů) a v Evropě (4 případy). Celková celosvětová situace není neměnná a stále přetrvává riziko vzniku hlubších nebo nových konfliktů, ve kterých hrají roli přírodní zdroje.

Zpřetrhání vazeb mezi těžbou nerostných surovin a konflikty představuje nelehkou výzvu. Nejprve je třeba odhalit prvotní a nejvlastnější příčiny problémů, stejně jako spouštěcí mechanismy konfliktů a strukturní nestabilitu, jejich dynamiku a úlohu různých zainteresovaných subjektů. Případná řešení musí zohlednit příčiny nestability, jako je slabá státní správa, nedostatečná bezpečnost, neschopnost zajistit prosazování práva, chudoba, chybějící služby a infrastruktura, všudypřítomná korupce a přetrvávající politické a územní spory, a musí zahrnovat širokou škálu vnitrostátních, mezinárodních, politických, obchodních a vzdělávacích opatření, přičemž řada z nich je již prováděna.

Všechna nová opatření EU související s obchodem v této oblasti musí tyto širší souvislosti zohledňovat a doplňovat zahraniční politiku EU a iniciativy v oblasti rozvojové spolupráce. Musí rovněž přihlídnout k postavení společností z EU a politikám EU, které se jich týkají.

Společné sdělení Evropské komise a vysoké představitelky obsahuje řadu iniciativ, které tento kontext odrážejí. Je založeno na premise, že zodpovědné chování společností působících v oblastech postižených konflikty nebo vysoce rizikových oblastech může hrát v těchto oblastech pozitivní socioekonomickou úlohu. Vychází ze dvou sdělení z let 2011 a 2012², ve kterých Komise nastínila svůj záměr zabývat se možnostmi zvýšení transparentnosti, včetně náležité péče, prostřednictvím dodavatelských řetězců, v situacích, kdy jsou příjmy z těžebního průmyslu využívány k financování válek nebo vnitrostátních konfliktů v rozvojových zemích s velkým nerostným bohatstvím.

Toto sdělení je připojeno k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje systém Unie pro autocertifikaci zodpovědných dovozců cínu, tantalu, wolframu, jejich rud a zlata³ z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí založenou na náležité péči v rámci dodavatelského řetězce⁴.

¹ *Barometr konfliktů*, Heidelberský institut pro výzkum mezinárodních konfliktů, 2012.

² KOM(2011) 25 v konečném znění a COM(2012) 22 final.

³ Dva hlavní mezinárodní nástroje pro náležitou péči se vztahují na uvedené čtyři nerosty; viz také oddíl 1.2.

⁴ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje systém Unie pro autocertifikaci zodpovědných dovozců cínu, tantalu, wolframu, jejich rud a zlata z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí založenou na náležité péči v rámci dodavatelského řetězce.

Nastiňuje doprovodná opatření, která posílí dopad nařízení, a integrovaný přístup EU, který vychází z veřejné konzultace, setkání zúčastněných stran a posouzení dopadu provedeného v roce 2013⁵.

Integrovaný přístup stanovený v tomto sdělení se zabývá třemi hlavními otázkami: omezením možností ozbrojených skupin obchodovat s cínem, tantalem, wolframem a zlatem v oblastech postižených konflikty; zlepšením schopnosti hospodářských subjektů EU – zejména v částech nacházejících se po směru dodavatelského řetězce – dodržovat existující rámce pro náležitou péči; a omezením deformací na světových trzích souvisejících s výše uvedenými čtyřmi nerostnými surovinami pocházejícími z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí, jak je tomu v současnosti v případě oblasti Velkých jezer.

1. SOUVISLOSTI

1.1 Přírodní zdroje jako hybatel rozvoje

Odvětví těžby nerostných surovin má potenciál výrazně přispívat k hospodářskému rozvoji na celém světě. Organizace OSN pro průmyslový rozvoj uvádí⁶, že výstupy z těžebního průmyslu se podílejí na HDP v Africe 24 %, v Latinské Americe 9,9 % a v Asii 20,4 %. Jen v Africe⁷ se nachází 30 % světových zásob nerostných surovin a ještě větší podíl zásob zlata, platiny, diamantů a manganu. Asijské a tichomořské státy patří mezi hlavní producenty wolframu, niklu, mědi, cínu a železných rud a nachází se zde podstatný podíl světových kovohutí. Vývoz nerostných surovin přináší velké zisky pro hospodářství také v Latinské Americe⁸, zejména v Bolívii, Kolumbii a v Peru, a v poslední době v Guatemale.

Avšak řada zemí, které disponují velkým nerostným bohatstvím, se umísťuje na spodních příčkách Indexu lidského rozvoje OSN. Jedním z možných vysvětlení je, že těžba zdrojů představuje pro rozvoj řadu rizik a problémů, mezi něž patří zvýšené vystavení korupci, vývoz surovin zabraňující hospodářské činnosti s vyšší přidanou hodnotou a zvýšené poškození životního prostředí. Těžba zdrojů je často spojena s konflikty a nestabilitou, což je předmětem tohoto sdělení.

Pozornost celého světa je nyní upřena na omezení těchto rizik prostřednictvím zlepšení správy přírodních zdrojů. Za zmínku stojí tři příklady podporované EU týkající se diamantů, finanční transparentnosti v odvětví těžby a ohrožených rostlinných a živočišných druhů, včetně dřeva:

- v roce 2000 Valné shromáždění OSN jednohlasně schválilo rezoluci, kterou odsoudilo úlohu diamantů při financování konfliktů a podpořilo zřízení celosvětového certifikačního systému, který vyústil v Kimberleyský systém certifikace pro surové

⁵ Pracovní dokument útvarů Komise a posouzení dopadu doplňující Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje systém Unie pro autocertifikaci zodpovědných dovozců cínu, tantalu, wolframu, jejich rud a zlata z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí založenou na náležité péči v rámci dodavatelského řetězce.

⁶ *World Statistics on Mining and Utilities 2010* – údaje o výstupech těžebního průmyslu za rok 2007.

⁷ *Africa Progress Report 2013*.

⁸ V roce 2012 těžební průmysl v Bolívii tvořil 7,3 % HDP a na celkovém vývozu se podílel 27,8 %; v Kolumbii pak tyto ukazatele dosahovaly 2,4 % HDP a 17,1 % celkového vývozu. V Peru v roce 2011 tvořil 14,5 % HDP a 59 % celkového vývozu.

diamanty (KPCS). EU provádí uvedený systém prostřednictvím nařízení (ES) č. 2368/2002.

- Na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v roce 2002 byla založena iniciativa v oblasti transparentnosti těžebního průmyslu (EITI) s cílem omezit korupci prostřednictvím podpory veřejného oznamování plateb, které společnosti provedly ve prospěch vlád v souvislosti s těžbou přírodních zdrojů. Směrnice Evropské unie 2013/34/EU obsahuje ustanovení o podpoře finanční transparentnosti v těžebním průmyslu a v odvětví těžby dřeva.
- V souladu Úmluvou OSN o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) z roku 1973 přijala EU nařízení (EU) č. 995/2010, které zavazuje všechny hospodářské subjekty uvádějící na trh EU dřevařské výrobky k tomu, aby postupovaly s náležitou péčí s cílem zastavit nezákonné dodávky dřeva.

Zkušenosti z těchto oblastí mohou být využity při vypracování integrovaného přístupu EU k podpoře zodpovědného získávání nerostných surovin z oblastí postižených konflikty. Prostřednictvím náležité péče mohou společnosti zajistit, aby dodržovaly lidská práva a nepřispívaly ke konfliktům⁹ a napomáhaly lepší správě těžebního odvětví. Náležitá péče však musí být podpořena takovým způsobem, aby v oblastech zasažených konflikty a vysoce rizikových oblastech nedošlo k narušení legální těžební činnosti a souvisejícího obchodu.

1.2 Současné mezinárodní iniciativy pro zodpovědné získávání nerostných surovin

Pojem *zodpovědné získávání* (nerostných surovin) je uveden v aktualizovaných pokynech OECD pro nadnárodní společnosti¹⁰ a je v souladu s cíli a principy obecných zásad Organizace spojených národů v oblasti podnikání a lidských práv¹¹. Oba uvedené dokumenty se snaží podpořit podniky, aby aktivně a reaktivně prostřednictvím postupu známého jako náležitá péče průběžně ověřovaly, zda jejich obchodní činnost nepřispívá k eskalaci konfliktu a nemá nežádoucí dopad.

Na nejvyšší mezinárodní úrovni se konkrétně na Demokratickou republiku Kongo a sousední země v oblasti Velkých jezer zaměřila rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1952 (2010), která vyzvala k náležité péči při řízení dodavatelského řetězce. V červnu 2013 se hlavní představitelé zemí skupiny G8 zavázali¹², že zvýší transparentnost v těžebním průmyslu a podpoří zodpovědné získávání nerostných surovin z oblastí postižených konflikty, které nejsou využívány k financování konfliktů. Skupina G8 rovněž oznámila partnerství s Burkinou Faso, Kolumbií, Ghanou, Guineou, Mongolskem, Myanmarem/Barmou, Peru a Tanzanií, jež povedou ke zvýšené spolupráci v oblasti správy přírodních zdrojů a podpoří politické reformy v těchto zemích.

⁹ OECD (2013) *pokyny OECD pro náležitou péči pro zodpovědné dodavatelské řetězce nerostných surovin z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí: druhé vydání*, vydavatelství OECD, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185050-en>, s. 8.

¹⁰ Pokyny OECD pro nadnárodní společnosti, OECD, vydání z roku 2011.

¹¹ Obecné zásady v oblasti podnikání a lidských práv, Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva, New York a Ženeva 2011.

¹² Summit nejvyšších představitelů skupiny G8 v Lough Erne, tisková zpráva, odstavec 40, 18. června 2013.

EU se aktivně podílí na iniciativě OECD v oblasti nerostných surovin – – pokynech pro náležitou péči¹³ – a v květnu 2011 se během zasedání ministerské rady OECD zavázala podpořit jejich dodržování. Pokyny mají pomoci společnostem dodržovat lidská práva a zamezit tomu, aby svými praktikami, které používají při získávání cínu, tantalu, wolframu a zlata přispívaly ke konfliktům. Mají celosvětovou působnost a jejich prostřednictvím se stanoví postup, v jehož rámci mohou společnosti dobrovolně zavést systém pro kontroly a transparentnost svého dodavatelského řetězce nerostných surovin, jehož podstatou je shromažďování informací mimo jiné o dolu původu, obchodních cestách a podmínkách s cílem určit, posoudit a řešit rizika související s dodavatelským řetězcem, a poskytování těchto informací přímým odběratelům. Je nezbytné, aby v konkrétních bodech dodavatelského řetězce prováděla audit nezávislá třetí strana. Společnosti zveřejní výroční zprávu o svých politikách a praktikách s cílem vzbudit u veřejnosti důvěru v opatření, která přijímají.

V roce 2010 přijaly Spojené státy Dodd-Frankův zákon o reformě finančních trhů a ochraně spotřebitele, tzv. „Dodd-Frankův zákon“. Oddíl 1502 uvedeného zákona zavádí transparentnost dodavatelského řetězce. Společnosti s povolením obchodovat na burzách cenných papírů v USA, které používají při svých výrobních postupech tzv. „konfliktní minerály“¹⁴, mají podle jeho ustanovení povinnost učinit prohlášení o původu těchto minerálů a vykonávat vhodnou náležitou péči. Ustanovení oddílu 1502 jsou vymahatelná od 31. května 2014 a do té doby musí dotčené společnosti předložit americké Komisi pro cenné papíry a burzy svou první výroční zprávu o konfliktních minerálech. Ačkoliv je působnost uvedeného právního předpisu formálně omezena na společnosti obchodované v USA, má významný dopad také v zahraničí, včetně EU, a to zejména prostřednictvím globálního dodavatelského řetězce, protože dodavatelé společností obchodovaných v USA jsou vyzýváni k poskytnutí informací souvisejících s náležitou péčí.

V roce 2010 se vedoucí státní a vládní představitelé z oblasti Velkých jezer v rámci mezinárodní konference o oblasti Velkých jezer (ICGLR) zavázali, že budou bojovat proti nelegální těžbě přírodních zdrojů a schválili regionální iniciativu pro přírodní zdroje a šest souvisejících specifických nástrojů, a to konkrétně: přijetí mechanismu regionální certifikace; harmonizaci vnitrostátních právních předpisů; vytvoření regionální databáze toku minerálů; vytvoření formálního rámce pro odvětví řemeslné těžby; podporu EITI a zavedení nástroje pro oznamování. Tato regionální iniciativa vedla k tomu, že Demokratická republika Kongo a Rwanda přijaly v roce 2012 právní předpisy, kterými se pro jejich hospodářské subjekty stanoví požadavky na náležitou péči vycházející z pokynů OECD pro náležitou péči. Také další země z oblasti Velkých jezer zahájily provádění rámce ICGLR.

Tyto tři iniciativy vedly k vytvoření nebo stimulaci dalšího vývoje konkrétnějších veřejných a soukromých iniciativ. Patří mezi ně mimo jiné: International Tin Research Institute Tin Supply Chain Initiative, Certified Trading Chains Initiative, Conflict-Free Smelter Program, Analytical Fingerprint, Solutions for Hope, Conflict-Free Tin Initiative, Public Private Alliance for Responsible Minerals Trade, PROMINES, Trading Centres Initiative, Conflict-Free Gold Standard vytvořený Světovou radou pro zlato, Good Delivery List organizace

¹³ OECD (2013), *pokyny OECD pro náležitou péči pro zodpovědné dodavatelské řetězce nerostných surovin z oblastí zasážených konflikty a vysoce rizikových oblastí: druhé vydání*, vydavatelství OECD, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185050-en>.

¹⁴ V zákoně jsou definovány jako cín, tantal, wolfram nebo zlato pocházející z Demokratické republiky Kongo nebo ze sousední země.

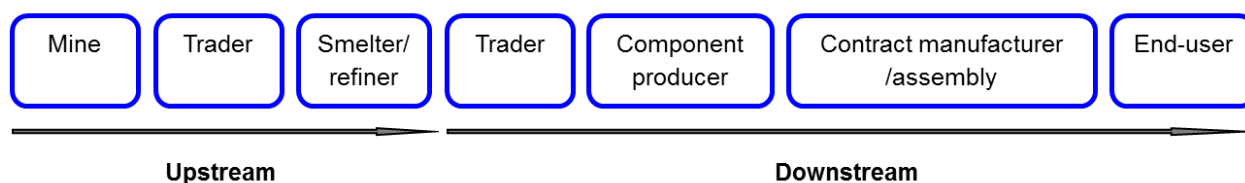
London Bullion Market Association a postupy a normy Rady pro zodpovědné šperkařství (Responsible Jewellery Council's)¹⁵.

1.3 Prostředí pro činnost společností EU

Na obrázku 1 je zjednodušeně znázorněn dodavatelský řetězec minerálů a kovů. Mezi předvýrobní činnosti patří těžba, obchod a tavení, jež jsou prováděny v zemi produkce. V zemích, které jsou konflikty postiženy nejvíce, se tavení provádí ve třetí zemi. Mezi povýrobní činnosti patří obchod, další zpracování a sestavení konečného výrobku prodáváného spotřebitelům. S cínem, tantalem, wolframem a zlatem obchoduje nebo tyto nerosty zpracovává řada průmyslových odvětví, včetně automobilového, elektronického, leteckého a vesmírného, balicího, stavebního a osvětlovacího průmyslu, odvětví průmyslových strojů a nástrojů a šperkařství. To se potenciálně dotýká 880 000 společností v EU, převážně malých a středních podniků. Podle odhadů posouzení dopadu provedeného pro účely nařízení existuje v EU přibližně 300 obchodníků a přibližně 20 společností zabývajících se tavením/rafinací, kteří dovážejí rudy a kovy odvozené od uvedených čtyř nerostů, a více než 100 výrobců komponent dovážejících odvozené kovy. V celosvětovém měřítku existuje přibližně 140 subjektů zabývajících se rafinací zlata a 280 subjektů zabývajících se tavením zbývajících tří nerostů.

Obrázek 1

Simplified supply chain

Po nerostných surovinách pocházejících z konfliktních oblastí je i nadále poptávka ze strany subjektů zabývajících se tavením/rafinací. Tyto hospodářské subjekty se nacházejí v situaci, která jim umožňuje určit původ zakoupených nerostných surovin. Nacházejí se v posledním článku dodavatelského řetězce, kde je ještě stále technicky proveditelné zpětně vysledovat původ nerostných surovin, a mohou si vynutit zodpovědné chování dodavatelů v zemích produkce. Stávající iniciativy v oblasti náležité péče uznávají hodnotu spolupráce se zodpovědnými subjekty zabývajících se tavením. Na základě vlastního výzkumu Evropské komise pouze 16 % všech subjektů zabývajících se tavením cínu, tantalu, wolframu a 18 % těchto subjektů v EU vykonává náležitou péči. Do režimů náležité péče je zapojeno přibližně 40 % všech subjektů zabývajících se rafinací/zušlechťováním zlata a 89 % takových subjektů v EU.¹⁶

Ačkoliv pokyny OECD pro náležitou péči poskytují rámec pro přijetí příslušných opatření, je současné úsilí o dodržování pokynů roztržštěné a společností, které o ně mají zájem, nejsou poskytovány dostatečné pobídky. Polovina respondentů z povýrobní části dodavatelského

¹⁵ *Conflict minerals - an evaluation of the Dodd-Frank Act and other resource-related measures*. Öko-Institut e.V. Freiburg, srpen 2013, kapitola 6.

¹⁶ Údaje týkající se zlata poskytla organizace London Bullion Market Association. Většina členů této organizace vykonává náležitou péči. Na celém světě vyvíjí činnost přibližně 50 subjektů zabývajících se rafinací, které nejsou jejími členy.

řetězce dotázaných v rámci veřejné konzultace projevila zájem o zodpovědné získávání a provádění náležité péče v dodavatelském řetězci – nebo je k tomu právně zavázána, zejména Dodd–Frankovým zákonem. Mezi neregulativní pobídky k dodržování pravidel patří politiky podniků v oblasti sociální odpovědnosti, image a tlak ze strany spotřebitelů.

Studie z roku 2013¹⁷ ukazuje, že náležitá péče EU není běžně rozšířena. Pouze 12 % společností obchodovaných na burzách EU, na něž se přímo nevztahují právní předpisy USA, odkazuje na konfliktní minerály na svých internetových stránkách. Částečně je to způsobeno tím, že pokyny OECD pro náležitou péči, Dodd–Frankův zákon a rámec ICGLR pocházejí z nedávné doby, ale také tím, že se společnosti EU potýkají s problémy při provádění (délka dodavatelského řetězce, existence několika hospodářských subjektů, nedostatečné povědomí). Na dodavatelském řetězci 6 000 společností obchodovaných v USA se nicméně podílí 150 000 – 200 000 společností EU, zejména z povýrobní části dodavatelského řetězce.

V konkrétním případě oblasti Velkých jezer je pro zajištění úspěšného provádění rámce ICGLR nezbytné vybudovat v regionu další kapacity. Další problém představuje dodržování Dodd–Frankova zákona. Existují náznaky, že tento zákon odrazoval od získávání nerostných surovin z oblasti Velkých jezer, bez ohledu na to, zda jsou minerály těženy legálně či nikoliv¹⁸. Některé dotčené společnosti aplikují strategii s vyloučením rizika a získávají nerostné suroviny z dolů mimo tuto oblast nebo dokonce mimo Afriku. Ostatní nerostné suroviny nevyužívané při financování konfliktů, tzv. „nekonfliktní minerály“, jen velmi těžce pronikají na trhy v USA a v EU a jsou často obchodovány pod tržní cenou. Omezení obchodu vede k omezení příležitostí zajistit si živobytí v prostředí, kde jsou alternativní pracovní příležitosti výrazně omezené, a to zejména v případě řemeslné těžby a těžby malého rozsahu.

Integrovaný přístup EU k propagaci zodpovědného získávání nerostných surovin musí vycházet ze stávajících iniciativ a podporovat uplatňování pokynů OECD pro náležitou péči. Měl by stimulovat větší míru dodržování uvedených pokynů na úrovni subjektů zabývajících se tavením, včetně těchto subjektů mimo EU, a napomoci zlepšení toku informací o náležité péči v předvýrobní části dodavatelského řetězce při poměrně nízkých nákladech¹⁹.

1.4 Stávající opatření EU v oblasti zahraniční a rozvojové politiky a dalších politik

K přerušení kauzální spojitosti mezi těžbou zdrojů a konfliktem je nezbytný komplexní přístup, který se zabývá hlavními příčinami tohoto problému: konfliktem, slabou státní správou a nedostatečným rozvojem. Řešení těchto problémů je součástí vnější činnosti EU a specifického cíle strategie EU na podporu úsilí rozvojových zemí o odstranění chudoby, jak bylo uvedeno ve sdělení nazvaném „Agenda pro změnu“²⁰. Agenda věnuje velkou pozornost jak řádné správě a lidským právům, tak hospodářskému růstu podporujícímu začlenění.

¹⁷ *Conflict due diligence by European Companies*, Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen, říjen 2013.

¹⁸ *Conflict minerals - an evaluation of the Dodd-Frank Act and other resource-related measures*. Öko-Institut e.V. Freiburg, srpen 2013, strana 27.

¹⁹ Viz poznámka pod čarou 5. Pracovní dokument útvarů Komise v příloze III obsahuje externí studii týkající se posouzení nákladů na dodržování zásad náležité péče, její prospěšnosti a souvisejících dopadů na vybrané hospodářské subjekty v souvislosti se zodpovědným získáváním vybraných nerostných surovin (cín, tantal, wolfram a zlato). V souvislosti s uvedenou studií byl v příslušných odvětvích proveden průzkum, jehož hlavním zjištěním je, že náklady většiny respondentů na náležitou péči a podávání zpráv jsou na poměrně nízké úrovni. Výdaje se převážně odhadují na 13 500 EUR v případě počátečních opatření (74 %) a na 2 700 € v souvislosti s jejich pokračováním (63,8 %).

²⁰ KOM(2011) 637 v konečném znění.

Prosazuje také spolupráci nejen s rozvojovými partnery EU – vládami rozvojových zemí – ale také se soukromým sektorem a mezinárodními organizacemi, jako je OSN. Při provádění agendy věnuje EU zvláštní pozornost úloze občanské společnosti, posílení úlohy místních komunit a transparentním a odpovědným rozhodovacím postupům.

Další relevantní iniciativou je partnerství mezi EU a OSN z roku 2008 týkající se půdy, přírodních zdrojů a předcházení konfliktů²¹, které EU podporuje prostřednictvím nástroje stability a díky kterému je poskytována třetím zemím pomoc s cílem zabránit konfliktům souvisejícím s přírodními zdroji a řešit je. Prostřednictvím tohoto partnerství EU podporuje meziagenturní přístup OSN v tomto odvětví, v souladu se zprávou Generálního tajemníka OSN o „zajišťování míru po skončení konfliktu (*Peacebuilding in the Aftermath of Conflict*)“ (2012).

EU má soudržnou a integrovanou strategii týkající se přístupu k surovinám pro Evropskou unii. Iniciativa v oblasti surovin²² a evropské inovační partnerství v oblasti surovin²³ představují komplexní politiky EU týkající se udržitelného přístupu k surovinám a zabývají se také správou, infrastrukturou a dovednostmi ve třetích zemích.

Prostřednictvím strategie EU pro sociální odpovědnost podniků²⁴ Komise prosazuje zodpovědné chování podniků, zejména pokud jde o dodržování mezinárodně dohodnutých pokynů a zásad týkajících se sociální odpovědnosti podniků, jako jsou pokyny OECD pro nadnárodní společnosti a obecné zásady Organizace spojených národů v oblasti podnikání a lidských práv.

V roce 2013 EU vydala pokyny k provádění obecných zásad Organizace spojených národů v oblasti podnikání a lidských práv ve třech obchodních odvětvích, včetně IKT a odvětví ropy a zemního plynu²⁵.

V souvislosti se zahraniční politikou EU jsou podnikána další příslušná regionální opatření:

Africký problém související s přírodními zdroji byl vzat na vědomí ve společné strategii EU-Afrika z roku 2007, která dobrou správu přírodních zdrojů označuje za důležitý cíl spolupráce.

EU podporuje dokument „African Mining Vision“ (Vize pro těžební odvětví v Africe) schválený Africkou unií v roce 2009 s cílem zajistit transparentní, spravedlivé a optimální využití nerostného bohatství a podporuje rovněž jeho prováděcí orgán – African Mineral Developing Centre. Navyšuje svou podporu dalším společným akcím, včetně African Legal Support Facility, která pomáhá africkým vládám při jednáních o komplexních smlouvách se soukromým sektorem a posiluje tak udržitelnost a inkluzivní charakter těchto transakcí. Činnost v rámci geologické spolupráce bude podporována z nového panafrického programu EU. EU podporuje v regionu rovněž provádění iniciativ týkajících se celosvětového

²¹ <http://www.un.org/en/land-natural-resources-conflict/index.shtml>

²² KOM(2008) 699 v konečném znění.

²³ COM(2012) 82 final.

²⁴ COM(2011) 681 final.

²⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/humanrights/index_en.htm

zodpovědného získávání konfliktních diamantů, transparentnosti a lesnických produktů (KPCS, EITI, CITES).

EU také přijala konkrétnější opatření pro oblast Velkých jezer. V červnu 2013 Evropská komise a vysoká představitelka přijaly společné sdělení o „strategickém rámci pro oblast Velkých jezer“²⁶, ve kterém se stanoví soudržný a komplexní přístup EU k různým příčinám krize, a to na regionální, vnitrostátní a místní úrovni.

V této souvislosti EU navrhla politiky s cílem zabývat se vzájemnou souvislostí využívání přírodních nerostných zdrojů a obchodu s nimi na straně jedné a konfliktů a nestability v oblasti Velkých jezer na straně druhé. EU také prostřednictvím finančních prostředků nástroje stability podporuje regionální iniciativu ICGRL týkající se přírodních zdrojů a prováděcí program pokynů OECD pro náležitou péči. V budoucnu je možné zvážit přeshraniční projekty týkající se správy hranic a cel.

V Asii a Tichomoří pracuje EU na problematice zdrojů prostřednictvím podpory dodržování EITI a lze zde sledovat povzbudivou tendenci, pokud jde o účast (zúčastněné země: Mongolsko a Východní Timor; kandidátské země: Afghánistán, Indonésie a Šalamounovy ostrovy; Myanmar/Barma a Papua Nová Guinea oznámily svůj záměr uplatňovat EITI a Filipíny požádaly o status kandidátské země EITI). V Asii působí přibližně 65 % z 280 celosvětově známých subjektů zabývajících se tavením cínu, tantalu a wolframu. Nacházejí se v zemích jako Čína (73), Malajsie (5) a Indonésie (34). Rovněž s ohledem na jejich hospodářský rozvoj a odpovídající potřeby v oblasti získávání nerostných surovin budou tyto země pro EU prioritními partnery.

V Latinské Americe zahájila EU s andskými státy dialog o těžebním průmyslu a zodpovědném získávání surovin, přičemž stanovila případné oblasti spolupráce, včetně širšího socioekonomického a environmentálního dopadu těžební činnosti. Řešení těchto otázek je součástí vnější činnosti EU. Míra dodržování EITI v regionu je nízká a jedinou zemí, která pravidla dodržuje, je Peru, avšak zájem o iniciativu roste zejména v Hondurasu, Guatemale a Kolumbii.

2. INTEGROVANÝ PŘÍSTUP EU K ZODPOVĚDNÉMU ZÍSKÁVÁNÍ NEROSTNÝCH SUROVIN

S ohledem na výše uvedené skutečnosti je nezbytné usilovat o vytvoření integrovaného přístupu EU k podpoře zodpovědného získávání nerostných surovin z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí. Proto návrh nařízení a soubor doprovodných opatření předložené Komisí usilují o omezení možností ozbrojených skupin podílet se na obchodu s cínem, tantalem, wolframem a zlatem v konflikty postižených oblastech; zlepšení schopnosti hospodářských subjektů EU – zejména v povýrobní části dodavatelského řetězce – dodržovat existující rámce pro náležitou péči a omezit deformace na světových trzích s výše uvedenými čtyřmi nerostnými surovinami získávanými z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí.

V obecnější rovině jsou integrovaný přístup EU a její politiky a iniciativy v oblasti zodpovědného získávání surovin zakotveny v jejím komplexním přístupu k oblastem postiženým konflikty a rizikovým oblastem. Podporují mimo jiné řešení konfliktů, mír a bezpečnost, dodržování lidských práv, včetně potřeby řešit obchodování s lidmi, řádnou

²⁶ JOIN(2013) 23 final.

správu a právní stát a udržitelný rozvoj. Jako příklad lze uvést strategický rámec pro oblast Velkých jezer a problém nelegálního využívání přírodních zdrojů, ale také strategický rámec pro oblast Afrického rohu a strategii EU na podporu bezpečnosti a rozvoje v oblasti Sahelu.

2.1 Návrh nařízení, kterým se zřizuje systém Unie pro dobrovolnou autocertifikaci „zodpovědných dovozců“ EU

Cílem návrhu nařízení, kterým se zřizuje systém Unie pro autocertifikaci dovozců cínu, tantalu, wolframu, jejich rud a zlata založenou na náležitě péči v rámci dodavatelského řetězce, který předložila Komise, je podpořit společnosti EU vykonávající náležitou péči s cílem minimalizovat riziko financování ozbrojených skupin. Snaží se rovněž podporovat zodpovědné získávání těchto nerostných surovin z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí, aby se zvýšil objem legálního obchodu. Přístup EU by soustředil náležitou péči na hospodářské subjekty v předvýrobní části dodavatelského řetězce a zprostředkoval přenos kvalitních informací a osvědčených postupů směrem dolů. Přístup je v souladu s hlavním postojem respondentů veřejné konzultace navržen tak, aby respektoval globální charakter komplexních dodavatelských řetězců, a je založen na dalším dodržování pokynů OECD pro náležitou péči, které podporuje. Geografický dosah nařízení a doprovodných opatření je proto celosvětový a aktivity jsou primárně zaměřeny na proces.

Z provozního hlediska vytváří návrh nařízení dobrovolný systém autocertifikace pro dovozce, kteří chtějí dovážet libovolný ze čtyř uvedených nerostných surovin nebo kovů do EU zodpovědným způsobem. Dovožci, kteří se do systému zapojí, budou muset provést pokyny OECD pro náležitou péči, poskytnout auditní záruky a poskytovat informace příslušným orgánům členských států. Na základě poskytnutých informací bude EU po konzultaci s OECD každoročně vydávat seznam subjektů zabývajících se tavením a rafinací, které jsou považovány za zodpovědné dodavatele. To povede k většímu zviditelnění a lepší veřejné odpovědnosti. Na seznamu budou také konkrétně vyznačeny subjekty zabývajících se tavením a rafinací, které získávají nerostné suroviny z oblastí postižených konfliktem zodpovědným způsobem, aby došlo k podnícení legálního obchodu. Uvedený režim bude po třech letech, nebo pokud to dostupné informace umožní, i dříve, vyhodnocen a výsledky budou použity při rozhodování o budoucím přístupu EU a pro účely změny regulačního rámce, který by se mohl případně stát povinným, a to na základě dalšího posouzení dopadů.

2.2 Doprovodná opatření EU na podporu zodpovědného získávání nerostných surovin

S cílem dále povzbudit zodpovědné získávání nerostných surovin se počítá s následujícími doprovodnými opatřeními.

Pobídky motivující společnosti k podpoře zodpovědného získávání surovin

Komise vyzývá podniky EU, aby využily své pozice na trhu k propagaci zodpovědného získávání surovin. Následující opatření představují pobídky, které k tomu budou společnosti motivovat.

- **Podpora zodpovědného chování subjektů zabývajících se tavením a rafinací**
EU poskytuje finanční podporu provádění pokynů OECD pro náležitou péči od ledna 2014 a bude v ní pokračovat prostřednictvím nástroje stability. Podpora se zaměří na

budování kapacit a informační činnost zaměřenou na veřejné orgány, soukromý sektor a organizace občanské společnosti zapojené do dodavatelského řetězce nerostných surovin z oblastí postižených konfliktem a vysoce rizikových oblastí. Komise dále posoudí proveditelnost poskytování finanční podpory OECD nebo jiným institucím na programy zaměřené na propagaci transparentnosti a postupů náležité péče mezi subjekty zabývajícími se tavením/rafinací z EU i mimo ni.

- **Možnosti financování dobrovolného režimu autocertifikace pro malé a střední podniky**

Komise se bude zabývat financováním s cílem zapojení dovozců působících v EU do budoucího dobrovolného režimu certifikace. Financování bude zvaženo v rámci Programu konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME)²⁷, který byl přijat dne 5. prosince 2013.

- **Pobídky související s veřejnými zakázkami**

Komise podpoří využívání certifikátů zodpovědných dovozců a seznamu zodpovědných subjektů zabývajících se tavením a/nebo rafinací prostřednictvím doložky o plnění ve svých vlastních veřejných zakázkách. Aby tedy byly splněny smluvní povinnosti, budou muset produkty zakoupené v rámci veřejných zakázek, které obsahují cín, tantal, wolfram a/nebo zlato, vyhovovat pokynům OECD pro náležitou péči nebo rovnocenným režimům náležité péče.

- **Využití sítí vytvořených mezi vládami a podniky k usnadnění využívání certifikátů „zodpovědných dovozců“ EU**

Komise se v zájmu podpory postupu certifikace zavedeného v rámci návrhu nařízení obrátí na vnitrostátní kontaktní místa zřízená v rámci pokynů OECD pro nadnárodní společnosti a další příslušné sítě s cílem zvýšit povědomí. Síť Enterprise Europe Network (EEN) – obchodní asistenční síť nabízející evropským společnostem podpůrné služby – by mohla zvýšit povědomí evropských hospodářských subjektů o integrovaném přístupu EU, významu náležité péče a následcích nezodpovědného získávání nerostných surovin z oblastí postižených konflikty.

- **„Prohlášení o záměru“ – závazky odvětví**

Podniky v EU daly prostřednictvím veřejné konzultace, stanovisek a studií najevo, že jsou připraveny zvýšit své zapojení do zodpovědného získávání nerostných surovin z oblastí postižených konflikty a vysoce rizikových oblastí. EU přijme opatření ke zviditelnění úsilí společností, které předloží prohlášení o záměru, v nichž oznamují příslušné závazky.

Politické dialogy se třetími zeměmi a ostatními zainteresovanými subjekty

- **Návaznost na existující politické dialogy**

²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1287/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME) (2014–2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1639/2006/ES – program COSME počítá s opatřeními pro usnadnění přístupu malých a středních podniků na trhy uvnitř i vně Unie, jako je poskytování informací o existujících překážkách vstupu na trh a obchodních příležitostech, veřejných zakázkách a celních režimech, a zlepšení podpůrných služeb z hlediska norem a práv duševního vlastnictví.

EU využije své politické, rozvojové, obchodní a bezpečnostní dialogy a kontakty s vládami v zemích těžby, výroby, zpracování a spotřeby s cílem dále rozvíjet na vnitrostátní a regionální úrovni společné pochopení potřeb, problémů a příležitostí, spojených se zodpovědnou těžbou nerostných surovin neprovázenou konflikty. Na základě příkladu se bude EU zabývat zodpovědným získáváním nerostných surovin a jeho přínosy pro udržitelný rozvoj v rámci svých dialogů s jihoamerickými a karibskými zeměmi, přičemž se bude pečlivě věnovat problémům souvisejícím s udržitelností řemeslné a neformální těžby. Souběžně bude doplňkově spolupracovat se soukromým sektorem a občanskou společností, zejména v zemích produkce.

- **Oslovení zemí, v nichž působí subjekty zabývající se tavením**

EU naváže kontakty se zeměmi, v nichž sídlí většina světových subjektů zabývajících se tavením/rafinací, zejména s Čínou, Malajsií, Indonésií, Thajskem a Ruskem, s cílem podpořit svůj integrovaný přístup k zodpovědnému získávání nerostných surovin a zajistit větší nákupy ze strany společností, které se nacházejí v jurisdikcích mimo EU. V roce 2015 EU uspořádá mezinárodní konferenci o zodpovědném získávání nerostných surovin pocházejících z oblastí postižených konfliktem a vysoce rizikových oblastí.

- **Kapitola týkající se zodpovědného získávání v rámci dialogů o surovinách**

EU využije svých dialogů o surovinách mj. s Čínou, Japonskem a Mongolskem k propagaci integrovaného přístupu k zodpovědnému získávání nerostných surovin. Komise nedávno zahájila dialog o surovinách s Myanmarem/Barmou. V obecnější rovině budou Komise a vysoká představitelka pokračovat v podpoře silné a soudržné diplomacie EU v oblasti surovin a budou se zabývat otázkami souvislosti mezi bezpečností a rozvojem společně a strategickým způsobem.

Rozvojová spolupráce se třetími zeměmi

EU využije při řešení otázek spojených se zodpovědnou a s konflikty neprovázanou těžbou nerostných surovin a jejich prodejem rovněž stávající spolupráce s vládami v Africe, Asii, Latinské Americe a v Karibiku. Hlavními směry činnosti, prostřednictvím kterých může EU podporovat partnerské země, jsou:

- Provedení pokynů OECD pro náležitou péči ve vnitrostátních rámcích a právních předpisech pro náležitou péči.
- Budování dalších kapacit pro provádění vnitrostátních rámců pro náležitou péči.
- Podpora prosazování a politického dialogu mezi místními a ústředními vládními orgány, organizacemi občanské společnosti a hospodářskými subjekty v příslušných zemích.
- Zviditelnění provedených opatření a výsledků dosažených zeměmi produkce.

EU rovněž podpoří spolupráci mezi zeměmi spotřeby a produkce, a to i prostřednictvím společných projektů, například v oblasti udržitelné těžby a řádné správy s přihlédnutím ke zvláštnostem řemeslné těžby.

Neutrální prostředník – diplomacie v oblasti surovin

EU je připravena vystupovat jako neutrální prostředník v případě mnohostranných iniciativ, podporovat a povzbuzovat zodpovědné získávání nerostných surovin a obchod mezi

zúčastněnými stranami. Útvary Komise a ESVČ shromáždí a analyzují údaje týkající se mnohostranných iniciativ. Budou důkladně zvážena také partnerství mezi subjekty veřejného a soukromého sektoru.

Členské státy EU

Komise a vysoká představitelka vyzývají členské státy EU k tomu, aby podpořily úsilí společností, které se nacházejí v jejich jurisdikci, o náležitou péči, a to prostřednictvím vhodných opatření na vnitrostátní úrovni. Mohly by být vyvinuty další iniciativy v oblasti informování spotřebitelů a označování a vytvořeny další pobídky k zodpovědnému chování podniků. Komise navíc členské státy EU vybídne k tomu, aby podpořily uplatňování pokynů OECD pro náležitou péči nebo rovnocenný režim prostřednictvím doložek o plnění v dohodách o veřejných zakázkách podepisovaných jejich orgány, jak je stanoveno ve směrnici EU o zadávání veřejných zakázek. Za tímto účelem Komise vytvoří doporučení a prováděcí pokyny pro schvalující osoby v členských státech.

3. SPOLUPRÁCE NA SPOLEČNÉM PŘÍSTUPU EU

Zřetelnější rámec EU založený na pokynech OECD pro náležitou péči by měl usnadnit stávající úsilí hospodářských subjektů v EU o zavedení řádných postupů náležité péče. Větší soudržnost v rámci EU, největšího světového trhu s nerostnými surovinami a kovy, by měla napomoci stimulovat poptávku po zodpovědném získávání a dále tím usnadnit obchod s nerosty těženými v souladu s požadavky OECD nebo jednotlivých států kladenými na náležitou péči.

Úspěch této iniciativy bude do značné míry záviset na nákupech ze strany soukromého sektoru EU, zejména společností dovážejících rudy cínu, tantalu, wolframu nebo odvozené kovy a zlato. Komise a vysoká představitelka vyzývají hospodářské subjekty EU, aby využily navrhovaný integrovaný přístup, pomohly ke konsolidaci jeho přínosů a dále ho rozvíjely.

Komise a vysoká představitelka vyzývají Radu a Evropský parlament, aby schválily integrovaný přístup EU k zodpovědnému získávání nerostných surovin.